

ΚΑΤΙΝΟΥΛΑ

Έτσι καλά καλά αυτό έδω το σπιτάκι, όπου αποφασίσαμε να περάσουμε με το σύντροφό μου τους δυο στερνους μήνες του καλοκαιριού, κ' εμεινα ευχαριστημένος.

Είναι στην πλαγιά ενός λόφου, που βρέχει τὰ πόδια του στη θάλασσα. Πέτρινο μισοκρεπωμένο, έχει δυο κατώματα. Στο κάτω τοποθετηθήκαμε εμείς μαζί με τον ψαρά που μάς φιλοξενεί και με την κόρη του. Το άπάνω είναι σκοτεινό και κλειστό. Από τὰ σπασμένα τζάμια ενός μικρού παράθυρου μπαινεσγαίνουον ελεύθερα να φωλιάσουν μέσα στις τρύπες τὰ νυχτοπούλια. "Αν άνέδεις θά ιδείς τὰ μάτια τους κίτρινα να κáιζον μέσα στο σκοτάδι. "Όλη τή νύχτα οι φωνές τους ακούονται πένθιμες με κυρίαρχο ανάμεσά τους τὸ γαύγισμα τῆς κουκουβάγιας.

"Ας είναι αυτά δὲ μάς πειράζουν.

"Ο σύντροφός μου είναι ένας άνθρωπος άπλός, άγράμματος σχεδόν και τόν λένε Μιχάλη Καλδή. Γέρος εξηνταπεντάρης μὰ δυνατός και καλοστεκάμενος. Τόν γνώρισα πολύ λίγο κι όμως δὲ δυσκολεύτηκα να τόν ακολουθήσω σ' αυτό έδω τὸ καττάπι.

Ξέρει κατάβραθα τὸ κυνήγι και τήν ψαρική και γι' αυτό τόν έχτιμησα άμέσως. Έξδν άπ' αυτά γνωρίζει κι άλλες πολλές τέχνες και δουλεψε μαραγκός, σιδεράς, χτίστης και άλλα, που ένα ένα κάθε μέρα τὰ μαθαίνω.

Καλομιλητος και βολικός. Ταιριάζαμε και πολύ γρήγορα άπάνω στα μερτικά. "Εγὼ θάπαιρνα ένα μερτικό άπάνω στο κυνήγι και στο ψάρι και δυο μερτικά στα έξοδα, εκείνος ένα μερτικό στα έξοδα και δυο στο κέρδος.

Πολύ ώραια.

"Όταν φορτώσαμε τὰ πράματα στο καΐκι γιὰ να ξεκινήσουμε για έδω, ο σύντροφός μου έψαξε καλά καλά τις τσέπες και τὰ ρουχα μου, μη τυχόν κι ανακαλύψει κανένα χαρτί και κανένα βιβλίο. Έίχε ακούσει πώς έγγραφα μυθιστορήματα και πώς διάδαζα χιλιάδες τόμους κ' ήθελε να μου κόψει κάθε σχέση τους δυο αυτους μήνες με τήν πέννα.

"Αν κι άγράμματος δὲν τρέφει καμιάν έχτιμηση για τους καλαμαράδες, καθὼς μ' όνοματίζει έμένα.

Δὲν μπορώ να νοιώσω πώς έτσι μου πήρε τόν άέρα και τόν ακούω με μαθητική πειθαρχία. Δὲν είμαι και κανένα μικρό παιδί, τὰ μαλλιά

μου είναι φερά, έχω γραμμένους καιιά δεκαριά τόμους κ' είμαι από τους πιά εξακουσμένους δικηγόρους τής Πόλης. Κι όμως ο Μιχάλης μου δίνει μύριες δρμήνιες και συμβουλές, με διατάζει να του φέρω καρέκλα, να του σηκώσω τὰ εργαλεία του.

Παράξενο, μὰ τήν ἀλήθεια.

΄Αμα ξεκινήσαμε, τὸ κατκι εἶταν γεμάτο. Φορτώσαμε τροφές, κατνό, τουφέκια, μπαρούτια, τὰ πέντε σκυλιά μας. Ὁ σύντροφός μου φόρτωσε και τὰ σύνεργα τής μαραγκοσύνης, πριόνια, ροκάνια, τρυπάνια, τὸν κορασιάρη, γιατί εἶχε σκοπὸ νὰ δουλέψει και μαραγκοσύνη. Ὅσο γιὰ δίχτυα εἶχε ὁ Μπάρμπα-Δαμπρινός, ὁ ψαράς μας.

Ἔτσι ἐγκαθιδρυθήκαμε στὸ κατατόπι μας.

Σὲ λίγη ἀπόσταση ἕνα μικρὸ χωριδ, ὅπου μπορούσαμε νὰ πάμε μὲ τὴ βάρκα. Τριγύρω μπαξέδες ἀπέραντοι φυτεμένοι μὲ χορταρικά, ντομάτες, μελιτζάνες, μπάμιες. Ἀπὸ ἀπόσταση σὲ ἀπόσταση πελώρια ἄγρια δέντρα.

Ὁ ψαράς εἶναι καλὸς φίλος τοῦ συντρόφου μου. Πενηντάρης, ἀψηλός, μὲ πυχτὰ μουστάκια. Φιλιωθήκαμε ἀμέσως μ' αὐτὸν και μὲ τὴν κόρη του. Ἡ Κατινούλα εἶναι κορίτσι δεκαπεντάρικο, μὲ ξανθὰ μαλλιά, ξασπρισμένα ἀπὸ τὸ κάψιμο τοῦ ἡλίου. Τὰ γαλανὰ τῆς μάτια φέγγουν παράξενα μέσα στὸ μελαχρινὸ τῆς πρόσωπο. Φορεῖ ἕνα κοντὸ τοῖτινο φουστανάκι και περπατεῖ ξυπόλυτη ἀπάνω στὶς πέτρες και στὸν καυτὸ ἄμμο τοῦ ἀκρογιαλιοῦ.

Ὁ Μιχάλης μόλις ἤσυχασε λίγο, φανέρωσε πὼς εἶχε σκοπὸ νὰ διορθώσει και τὸ σπίτι, νὰ σοδαντίσει τοὺς γκρεμισμένους τοίχους, νὰ μπαλώσει τὶς σαρακιασμένες θύρες γιατί θὰ ξανάρχονταν τὸ χειμῶνα κ' ἐδῶ εἶχε φόβο κι ἀπὸ λύκους.

Θᾶκοφτε και κάθε συγκοινωνία μὲ τὰ νυχτοπούλια. Ἐγὼ κρέμασα στοὺς τοίχους τὰ τουφέκια και ξεφόρτωσα ἀπὸ τὸ κατκι τὶς κάσσες.

Κατὰ τὸ βράδι ὁ σύντροφός μου ἔδγαλε μέσα ἀπὸ τὰ πράματα μιὰ μεγάλη ἰδιαίτερη θήκη, ὅπου εἶταν κλεισμένες οἱ πίπες του. Εἶταν μιὰ συλλογὴ ἀπὸ ὀγδόντα-ἑννενηντα κομμάτια, μὲ ξέχωρο ἢ κάθε μιὰ σχῆμα και βαφτισμένη μὲ τ' ὄνομά τῆς.

Γέμισε μιὰ κ' ετοίμασε μιὰν ἄλλη γιὰ μένα. Τράβηξα κατὰ τὴν ἀκρογιαλιά γιὰ ν' ἀπολάψω μὲ ἡσυχία τὴν ἀπέραντη θάλασσα. Εἶχα τόσον καιρὸ νὰ τὴν δῶ.

Εἶταν σχεδὸν πιά νύχτα και τὸ μισοφέγγαρο, πὸν πλανιόταν ἀχρωμάτιστο και ξεθωριασμένο στὰ ὄψη, δυνάμωνε ὀλοένα. Σὲ λίγο, ἔλυσε τὴν ἀσημένια του κόμη ἀπάνω στὴν ἀπέραντη ἔκταση. Οἱ τελευταῖοι τῆς θύσανοι ἔφταναν ὡς τὰ ὑγρά πόδια τῶν βράχων.

“Αξαφνα μιὰ φωνή μὲ προσκάλεσε.

— “Ἐλα δῶ, εἶνε καλῆτερα.

Ἔϊταν ἡ Κατινοῦλα. Παρατήρησα πῶς μὲ φώναζε ἀπὸ τὴν ἀψηλὴ κορυφὴ ἐνὸς ἀπόγκρεμνου βράχου.

— “Ἀνέβα ἐδῶ ἀπάνω.

Τὸ πρᾶμα δὲν εἶταν καὶ τόσο εὐκολο. “Ἐβγαλα τίς κάλτσες καὶ τὰ παπούτσι μου, σήκωσα τὸ πανταλόνι, ἔσφιξα στὰ δόντια τὴν πίπα καὶ ἄρχισα ν’ ἀνεβαίνω πατώντας στὶς χαραμίδες καὶ τίς κουφάλες. “Ἀργοποροῦσα κ’ ἡ Κατινοῦλα μὲ φώναζε ὀλοένα.

— Καλέ, μὰ γιατί ἀργεῖς ἔτσι, κάμε γλῆγορα.

“Ὅταν πλησίασα στὴν κορυφὴ μὲ τράβηξε ἀπὸ τὸ γιὰκὰ γιὰ νὰ μὲ βοηθήσει.

— Κάθισε ἐδῶ μοῦ εἶπε, μ’ ἀρέσει πολὺ νὰ εἶμαι μαζί σου.

“Ἀπ’ ἐδῶ ἡ φεγγαρολουσιὰ εἶταν πιδ πλατιὰ καὶ καθάρια.

— Εἶνε ὁμορφος ὁ τόπος, εἶπα.

— Θὰ σοῦ δείξω καὶ πιδ ὄρατο.

“Ἀρχίσαμε ὀμίλια. “Ἡ Κατινοῦλα μιλοῦσε ζωηρά, πετώντας ἀπὸ τὴ μιὰ κουδέντα στὴν ἄλλη.

— Ἀῦριο θάρθω μαζί σας στὸ ψάρεμα.

— “Ὁρατα, πολὺ ὄρατα.

— “Ὅταν ὁ πατέρας ρίχνει τὰ μπαρμπουνέρα, ἐγὼ πετῶ πέτρες στὴ θάλασσα γιὰ νὰ φοθηθοῦν τὰ ψάρια καὶ νὰ πέσουν στὰ δίχτυα, ὅστερα τὸν βοηθῶ νὰ τὰ ξενεριάσουμε.

— Μπράβο.

— Πέρα ἐκεῖ ἔχει μάντρες. Κάθε πρωτὶ πάω καὶ φέρνω γάλα, αῦριο θὰ φέρω καὶ γιὰ σένα.

— Δὲ θέλω νὰ κάμεις κόπο.

Μεῖναμε λίγη ὄρα χωρὶς νὰ μιλήσουμε.

— “Ἡ ὁμορφὴ τοποθεσία, ποῦ σοῦ εἶπα, εἶναι ἐκεῖ κάτω στὰ πόδια τοῦ βράχου. “Ἐχει μιὰ κουφάλα ὅπου μπορούμε νὰ καθίσουμε. “Ἄν θέλεις κατεβαίνουμε.

Κοίταξα τὸν ἀπόγκρεμο κατήφορο καὶ συλλογίστηκα πολὺ. “Ἡ Κατινοῦλα ἄρχισε νὰ κατεβαίνει. “Ἐφτασε γρήγορα ἐκεῖ ποῦ ἤθελε. Τώρα τὰ πόδια τῆς ἀγγιζαν τὸ κύμα. Τὰ κινούσε γιὰ νὰ παίζει κι ἄνοιγε κύκλους πλατειοῦς ἀπάνω στὸ σεληνόφεγγο. “Ὁ ἤχος τῶν νερῶν ποῦ σάλεуαν, ἐρχόταν μ’ ἀνείπωτην ἀρμονία ἐκεῖ ἀψηλὰ ποῦ στεκόμουν.

“Ἐτοιμαζόμενον νὰ κατέβω κ’ ἐγὼ ὅταν οἱ φωνὲς τοῦ Μιχάλη μὲ σταμάτησαν.

— Ρομάντζες πάλι ἀρχίσαμε ; Φεγγάρια !

Είχαμε τόση δουλειά και γώ έχανα τὸν καιρό μου. Ἐπρεπε ν' ἀδειάσουμε τίς κάνες, νὰ καθαρίσουμε τὰ τουφέκια, νὰ δώσουμε φαί στὰ σκυλιά. Κ' ἐγὼ ἤμουν ἕνας ἀνώφελος ἀκαμάτης.

Κατέβηκα δυσσαρεστημένος. Ὁ Μιχάλης φορούσε τώρα ἕνα ζευγάρι ἀψηλά ποδήματα κ' ἕνα ναυτικὸ σκουφο. Κάπνιζε μιὰ μακριὰ πίπα ὅπου στὸ μακρὸ της σωλήνα περασμένα, χτυποῦσαν σὲ κάθε κίνηση μικρὰ ξύλινα δαχτυλίδια.

— Βλέπεις αὐτὴ τὴν πίπα, μοῦ εἶπε σὲ λίγο, τὴν κάπνιζα ὅταν φύλαγα τὸ φάρο.

Συλλογίστηκε μιὰ στιγμή.

— Δύο χρόνια ὀλομόναχος σὲ μιὰν ἄγρια ἀκρογιαλιά τῆς Μαύρης Θάλασσας μ' ἑκατὸ γρόσα μηνιάτικο. Ἀπόμακρο τὸν εἶχα διαλέξει γιὰ νὰ πάρω εἴκοσι γρόσα περισσότερο.

Βυθίστηκε σὲ λογισμοὺς.

Δουλέψαμε πολλὴ ὥρα. Τὸ μισοφέγγαρο χάθηκε στὰ οὐρανοθέμελα. Ἐξω ἀκούγονταν κάπου κάπου οἱ φωνές τῶν σκυλιῶν μας.

Ἄξαφνα ἀντήχησε ἕνα μακρυσμένο και ἑξακολουθητικὸ λάλημα κουδουνιῶν. Θὰ εἶταν τὸ κοπάδι ποῦ μοῦ εἶχε πει ἡ Κατινοῦλα.

Ἄφησα κάθε δουλειά κι ἄκουα τὸ μυστηριακὸν ἔκεινον ἤχο. Ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ξεχωρίζουνταν τὰ σφυρίγματα τῶν τσομπάνηδων. Ὑστερα ἀπὸ μερικὰ λεπτὰ χάθηκε κάθε ἤχος ἀπὸ τὸ ξωτικὸ ἔκεινο ὀδοιπόρημα, ποῦ μακρῦθηκε μέσα στὰ βάθη τῆς νύχτας, ὀδηγημένο ἀπὸ τὸ περπάτημα τῶν ἀστρων.

Ἐύπησα μὲ τὸ χάρωμα.

Ἀπάνω στὸ τραπέζι, στὴ θέση μου, ἦδρα ἕνα μεγάλο ποτήρι γάλα στεφανωμένο μὲ φύλλα καρδιάς. Μάντεψα τὸ χέρι τῆς Κατινοῦλας.

Ὑστερα πῆρα τὸ τουφέκι και βγήκα στοὺς κάμπους. Σκυλιὰ δὲν πῆρα μαζί μου γιατί πῆγαινα γιὰ δεντροπούλια. Κυνήγησα πολλὴ ὥρα. Τὰ τρυγόνια, τὰ μπασταρδοτρυγόνια εἶταν ἄφθονα. Περνοῦσαν τσαλαπεταινοί, συκοφάγαι. Γέμισα γρήγορα τὴν τσάντα μου. Κατόπι κάθησα κάτω ἀπὸ ἕνα δέντρο. Ἐαπλώθηκα στὸ χῶμα. Πλάι μου ἕνας ἀπέραντος κήπος, καταπράσινος ἀπὸ χορταρικά. Στὴν ἄκρεια του ἕνα ἄλογο μὲ δεμένα μάτια γυρνοῦσε τὸ μάγγανο ἑνὸς μεγάλου πηγαδιοῦ, ἐνῶ τὸ νερὸ ἀδειάζοντας ἀπὸ τοὺς μικροὺς κουδάδες τραγουδοῦσε τὸ μονότονο ἄσμα του.

Είταν ὁ μόνος ἦχος ποῦ ἀκούονταν μέσα στὴν ἀπέραντη ἡσυχία.
 Ὁ Ἥλιος ἔκαιε.

Ἔμεινα πολλὴ ὥρα, χωρὶς τὴν παραμικρότερη κίνηση, παίρνοντας μέρος στὴν πελώρια ἐκεῖνη ἡσυχία. Ἦμουν κ' ἐγὼ τώρα ἓνα δέντρο, μὴ πέτρα, ἓνας θῶλος χῶμα.

Στὰ βάθεια, ἀπάνω στὸ ἦσυχο πέλαγο, ἀρμένιζαν κάποτε ἀνοιχτό-πανα κατῖα ποῦ πηγαιναν νὰ φορτώσουν, πέρα ἀπὸ κάποιον ἀκρωτήρι δπου εἶταν οἱ μεγάλες ἀλυκές.

Ξαφνικὰ βήματα ἀκουστήκανε ἀνάμεσα στὰ θάμνα.

— Ἐδῶ εἶσαι καὶ σὲ γυρεύω τόση ὥρα ;

Εἶταν ἡ Κατινοῦλα.

Γελοῦσε καὶ τὰ μάτια της ἀστραφταν μὲ μιὰ πλέρια ζωὴ—κάμποι καὶ θάλασσες.

— Ὁ Μιχάλης ξεφωνίζει καὶ σὲ γυρεύει. Τὸ φαί, ἔλα εἶναι ἔτοιμα.

— Κάθισε νὰ ξεκουραστεῖς καὶ πᾶμε. Ἐσὺ μοῦφερες τὸ γάλα τὸ πρῶτ ;

— Ναί.

Τῆς χάιδεψα τὰ μαλλιά. Εἶταν ἀδριὰ ἀπὸ τὸ ἠλιόκαμα καὶ τὴν ἀρμόρα τοῦ πελάου. Τὴν κοίταξα.

— Εἶσαι ἄμορφη, θὰ γίνεις ὠραία κοπέλλα.

Μ' ἀτένισέ μὲ ἀπορία.

— Ἐγὼ ἄμορφη . . . Ἐγὼ . . .

Κοκκίνησε.

— Πᾶμε.

Ξεκινήσαμε. Μ' ἔπιασε ἀπὸ τὸ χέρι.

— Ἄφισε με ἐγὼ νὰ σ' ὀδηγῶ, ἄμα εἶμαι ἐγὼ μὲζι μὴ φοβᾶσαι.

— Ἐγὼ νὰ φοβηθῶ !

— Ναί ἐσὺ. Ἐχει ἐδῶ μάντρες κι ἄγρια τσομπανόσκυλα. Ἐγὼ τὰ γνωρίζω ἔλα. Εἶναι ὁ Μοῦργος, ὁ Κραμπάσης, ὁ Κουλακβίτζης . . . .

Μὲ κρατοῦσε γερά κ' ἐνοιῶθα τὸ χέρι της μικρὸ καὶ μὲ παλάμη σκληρὴ ἀπὸ κάλους. Μιλῆσαμε γιὰ πολλὰ πράματα.

Αὐτὴ ἀναψε καὶ διατηροῦσε τὴ φωτιά τοῦ πυραφανιοῦ, δταν εἶταν τὸ ψάρεμα τῆς σαρδέλλας. Κολυμποῦσε ὥρες. Ἠφαίρε ποῦ ἡ θάλασσα, εἶταν ἐπικίνδυνη γιὰτι εἶχε πηγᾶδια κι ἀναρουφήχτες. Μποροῦσε νὰ βουτήξει μὲ τὸ κεφάλι ἀπὸ τὸν τρίγγο τῆς μπρομπάρδας.

Τὴν κοίταξα στὰ μάτια. Ἀρχίζα νὰ νοιώθω γιὰ τὸ μικρὸ αὐτὸ κορίτσι μιὰ ἀρχὴ θαυμασμοῦ.

Μιὰ ξαφνικὰ ἰδέα μοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ. Τὴν εἰδείξα ἀμέσως . . .

— Είταν ποτέ δυνατό... εγώ... με τὰ ψαρὰ μαλλιά μου!..

Στὸ σπίτι ὁ σύντροφός μου μὲ δέχτηκε μὲ ξεφωνητά. Ποῦ χάνομαι; Γιὰ τίποτα δὲν ἤμουν. Ἐτάσε μὲ περιφρόνηση τὰ πουλιὰ ποῦ εἶχα στὴν τσάντα. Τίποτα δὲν ἔκανα. Ἐκεῖνος εἶχε βρεῖ και λαγὸ σὲ κάποια κατηφοριά. Ἄν πήγαίνα ἔτσι θὰ χαλούσαμε τὴ συντροφιά.

Εἶδα πὼς ὁ Μιχάλης εἶχε στήσει πιά και τὸν μαραγκοῦδικο πάγκο και ἀρχισε νὰ δουλεύει ἀνάμεσα σ' ἕνα σωρὸ ροκανίδια. Ἐγὼ ξεκρέμασα τίς πόρτες.

Βοηθώντας στὴ δουλειά, ἔρρηχνα κάποτε τὸ μάτι και στὴν Κατινοῦλα. Ἀπαντοῦσα τὸ δικό της στηλωμένο ἀπάνω μου πάντα.

Τὸ βράδι ξηγηθήκαμε μὲ τὸ γρίπο... Ἡ μικρὴ ἀναψε τὴ φωτιά στὴν πρῶμη και ὀλόκληρη ἢ γαληνεμένη κ' ἴσια θάλασσα φωτίστηκε. Ἄν ἔδλεπες ἀπὸ μακριὰ τὸ καίκι μας, ἔλεγες πὼς καίγονταν, ὅσο προχωρούσαμε, προχωροῦσε μαζί μας κ' ἡ ἀντιφεγγιά. Οἱ σαρδέλλες πιάνονταν κοπάδια κ' ἡ Κατινοῦλα ἔρρηχνε ὀλοένα στὴ φωτιά φρύγανα και θάμνα.

ἌΟ Μιχάλης εἶταν πάλι στὰ καλά του... Κάπνιζε τώρα μιά πίπα μὲ σκαλισμένο κεφάλι λεονταριοῦ ἀπάνω της. Τὰ μάτια του ζῶου ἔλαμπαν παράξενα.

Γέλοσε γιατί εἶχε θυμηθεῖ πάλι μιά ἱστορία.

Εἶχε ζήσει κάποτε σ' ἕνα μικρὸ χωριὸ φιλοξενημένος ἀπὸ ἕναν παπᾶ, ποῦ εἶταν πρὶν ληστής και εἶχε ἱερωθεῖ κατόπι. Κάθε στιγμή Χριστοῦς και Παναγίεσ δλαστημοῦσε ὁ Πάτερ Ἰωακείμ. Καμιά γυναίκα δὲν πήγαίνε στὴν ἐκκλησία του γιὰ νὰ μὴν κολαστεῖ, και εἶταν ὁ Μητροπολίτης τὸν φοβέριζε πὼς θὰ τὸν καθαιρέσει, ὁ παπάς πήγαίνε νὰ τὸν ἀνταμώσει ἔχοντας κρεμασμένη, μὲ τρόπο ποῦ νὰ φαίνεται, τὴν κάμα κάτω ἀπὸ τὸ ράσο.

Ἔτσι τί νὰ σοῦ κάμει και ὁ Δεσπότης;

ἌΟ σύντροφός μου εἶχε καλοπεράσει μὲ τὸν πάτερ Ἰωακείμ, φαί, πισι, δλα ἄφθονα. Εἶταν τόσο κεφλῆς και χορατατζῆς ὁ παπάς, ποῦ σ' ἔκανε γοῦστο νὰ περάσεις ὀλη σου τὴ ζωὴ μαζί του.

Τραβήξαμε τὸ γρίπο. Εἶταν γεμάτος. Καθίσαμε νὰ χωρίσουμε τὰ μερτικά. Ἡ Κατινοῦλα κάθισε κοντά μου νὰ μὲ βοηθήσει. Παρατήρησα πὼς ὑποστήριζε τὸ δίκιο μου σὰ νάταν δικό της.

— Αὔριο θάρθω μαζί σου στὸ κυνήγι, μοῦ εἶπε.

Στὸ δειπνο κάθισε κοντά μου. Ἀρχίσαμε μακριὰ ὀμίλια. ἌΟ Μιχάλης κατέβαζε ἀπανωτὰ ποτήρια κρασί. Τοῦκανα συντροφιά.

Τὸ χειμῶνα θὰ ξανάρχουνταν γιατί ἔδω θὰ εἶχε μπεκάτες και ἴμπε-

κατσόνια. Σὲ κάποιο δάσος πού εἶταν πέρα μποροῦσε νάχει καὶ ζαρκά-
δια κι ἀγριογούρουνα. Μὰ χρειάζονταν μεγάλη παρτία. Γι' αὐτὸ
ἔπρεπε νὰ καλοσιαχτεῖ τὸ σπίτι.

Ἡ Κατινοῦλα ἄκουε. Σιγὰ σιγὰ ὅμως ἔδλεπα τὰ μάτια της νὰ
κλείουν.

Σὲ λίγο ξαπλώθηκε ἀπάνω στὸν καναπέ κι ἀποκοιμήθηκε ἀκου-
μπώντας τὸ κεφάλι στὰ γόνατά μου.

Ἄργα τὴν πήρα στὴν ἀγκαλιά μου καὶ σηκώνοντάς την μὲ προσοχὴ
τὴν ἀκούμπισα στὸ σκληρὸ τῆς στῶμα, κάτω ἀπὸ τὸ κούφωμα τῆς
σιτάλας.

Ἔτσι ἡ μικρὴ λάμπα τοῦ τραπέζιου τῆς φώτιζε τὸ ἥσυχο πρόσωπο
ἔπου πλανόταν ἐν' ἀλαφρὸ χαμόγελο.

ἌΟ Μιχάλης θύμωνε κάθε μέρα. ἌΟ Μπάρμπα Λαμπρινὸς τὸν ἔκλε-
φτε πάνω στὴν πούληση τοῦ κυνηγιοῦ καὶ τοῦ ψαριοῦ στὸ γειτονικὸ
χωριό. Ἔπειτα δὲ σύμφερε καὶ ἡ τιμὴ. Ἄν θέλαμε τὸ καλὸ μας ἔπρεπε
νὰ καταβαίνομε νὰ πουλοῦμε στὴν Πόλη.

Ὅτὰ τὸ κάναμε στὴν πρώτη καλὴ ψαριά καὶ στὸ καλὸ κυνήγι. Γι' αὐτὸ
κάθε βράδι ξέταξε ὁ Μιχάλης τὸν οὐρανὸ καὶ τὸν ἄερα γιὰ νὰ κατα-
λάβει ἂν θὰ εἶχε τὴν ἄλλη πολλὰ ὀρτύκια.

Γρίνιαζε ἀδιάκοπα.

— Λεβάντης, πανάθεμά τον, λεβάντης' μικροδουλειές.

Κάθε ἀυγὴ ἡ Κατινοῦλα μ' ἀκολουθοῦσε στὸ κυνήγι. Ὁρες περπά-
τημα ἀνάμεσα ἀπὸ κάμπους θερισμένους, ἔπου ἔμεναν ἀκόμα ὄρθια
ἀπομεινάρια καλαμιῶν σιταριοῦ. Τὰ σκυλιὰ ἔφαχναν δεξιά κι ἀριστερά,
ἐκείνη μ' ἓνα μακρὸ καλάμι στὸ χέρι χτυποῦσε τὰ θάμνα καὶ τ' ἀγκά-
θια γιὰ νὰ σηκωθοῦν τὰ ὀρτύκια.

Τὸ πρωτὸ κατὰ τὸ γλυκοχάραμα ἐπετιοῦνταν ἄγρια κι ἔλα μαζί μὲ
δυνατὸ φτεροκόπημα, πού τρόμαζε τοὺς ἀκάτεχους. Ἔστερα μὲ τὸ ἀνέ-
δασμα τοῦ ἡλιοῦ ἔστρωναν κ' ἐβγαίνουν ἄργά' καὶ ἡμερα. Κάποτε τᾶδλε-
πες νὰ περπατοῦν ἀπάνω στὸ κοκκινόχωμα λιγερά καὶ καμαρωτὰ σὰ
νύφες.

Ἐνα ἀπομεινήμερο μοῦ ἦρθε τηλεγράφημα ἀπὸ τὴν Πόλη. Μοῦ ἔλε-
γαν γλήγορα νὰ κατέβω. Εἶχα φύγει ἀφίνοντας ὄλες τίς δουλειές μου
στὴ μέση καὶ τώρα εἶχαν γίνει ἄνω κάτω. Δυὸ πελάτες μου εἶχαν μπεῖ
στὴ φυλακὴ, ἄλλους ἔκαμαν κατάσχεση, ἄλλον πήγαιναν νὰ φτωχέψουν.

Ἄνησύχησα καὶ μιὰ στιγμὴ σκέφτηκα νὰ φύγω. ἌΟ Μιχάλης πήρε
τὸ τηλεγράφημα στὸ χέρι καὶ τὸ ἔσκισε κομματάκια κομματάκια.

— Κουταμάρες, είπε, δὲν τὸ κουνᾶς ἀπὸ δῶ.

Ἵστερα γύρισε τὰ μάτια καὶ ξίτασε προσεχτικὰ τὰ σύννεφα. Ἐνα χαμόγελο ξεχωρίστηκε ἀνάμεσα στὰ μουστάκια καὶ στὰ γένεια του.

— Βορειαδάκι, μурμουύρισε, βορειαδάκι. Θᾶχουμε πουλιὰ.

Δὲν ξανασυλλογίστηκα οὔτε δούλειά οὔτε τηλέγραφο. Τὸ βράδι ἐνῶ καθόμουν στὴν ἀκρογιαλιὰ ἤρθε κοντά μου ἡ Κατινοῦλα.

— Θὰ φύγεις; μ' ἀρώτησε

Παρατήρησα πῶς εἶταν συγκινημένη.

— Ὅχι θὰ μείνω, δὲν πάω πουθενά.

— Τρόμαξα μ' ἐκεῖνο τὸ χαρτί, δὲ θέλω νὰ φύγεις.

Ἔμεινε σιωπηλή.

— Κί ἔμωσ θάρθει καιρὸς ποῦ θὰ φύγεις.

— Θὰ μείνω ὅσο μπορῶ περισσότερο.

Σκέφτηκε λίγο κ' ἔπειτα σὰ νὰ μιλοῦσε μὲ τὸν ἐαυτὸ της.

Ἡ φωνή της ἔτρεμε. Τῆς χάιδεφα τὸ μάγουλο. Κατάλαβα πῶς ἔδαξε δλὴ τὴ δύναμή της γιὰ νὰ κρατηθεῖ.

Τὴν πῆρα στὴν ἀγκαλιὰ μου καὶ τῆς φίλησα τὸ μέτωπο.

Μοσφιξε τὸ χέρι. Κατόπι ἐνοιωσα ἕνα φιλι σιγανὸ σιγανὸ ἀπάνω του καὶ δυὸ σταλαγματιᾶς νὰ τὸ καίουν φλογερῶς σὰν τὰ κάρβουνα.

Ἄρχισα νὰ φοβοῦμαι τώρα πιά τὸ τέλος αὐτῆς τῆς ἱστορίας...

Ὁ Μιχάλης εἶχε δίκιο.. Τὸ πρωτὶ τὰ ὀρτύκια εἶταν ἀμέτρητα. Μὲ τὰ ξύλα μποροῦσε νὰ τὰ χτυπήσεις.

Ποτὲ μου δὲ σκότωσα τόσα. Τὸ τουφέκι μου ἐκαιγε.

Ὁ γρίπος τὸ βράδι γέμισε εἰδῶν εἰδῶν ψάρια. Τὰ κοφίνια εἶχαν πιασμένους μεγάλους ἀστεικούς. Ἐπρεπε νὰ τὰ πᾶμε στὴν Πόλη. Ἐκινήσαμε νύχτᾶ. Μᾶς ἀκολούθησε κ' ἡ Κατινοῦλα.

Φοροῦσα ἕνα παλιὸ πανταλόνι τοῦ Μπάρμπᾶ - Δαμπρινου, ναυτικὴ φανέλλα κ' ἕνα μουσαμαδένιο κασκέττο. Ἦμιον ἀξούριστος ἐνάμισυ μῆνα καὶ κατὰμαυρος ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἔτσι εἶταν ἀδύνατο νὰ γνωριστῶ καὶ νὰ ρωτηχτῶ γιὰ πράματα ποῦ δὲν ἤθελα. Τὸ πρωτὶ φτιάσαμε. Οἱ ἀγοραστῆς μᾶς τριγύρισαν. Δὲ θυμοῦμα νὰ παζάρεψα βιδιλιό μου σ' ἐκδότῃ, οὔτε δίκῃ μὲ πελάτῃ, μὲ τόσο πείσμα κ' ἐπιμονή ὅσο τὸ κυνήγι ἐκεῖνο καὶ τὰ ψάρια.

Παρακαλοῦσα, ὀρκιζόμενον πῶς δὲ μ' ἐσύμπερε, πῶς ἄλλοι εἶχαν δώσει τιμὴ ἀψηλότερη.

Ἵστερα προσπάθησα νὰ κλέψω στὸ ζῦγι, στὸ μέτρημα. Ἡ Κατινοῦλα μὲ βοηθῶσε.

«Ο συντροφός μου μάζευε τούς παράδες και τούς έρρηχνε στη σακ-
κούλα.

Πουλήσαμε ως τὸ βράδι. Κατὰ τὸ σούρουπο ξεκινήσαμε γιὰ πίσω.
«Ο Μιχάλης εἶταν γεμάτος χαρὰ. Χτυπούσε τις λίρες και τὰ μετζήτια
και ξεφώνιζε κοιτάζοντας ἐμένα.

— Νὰ δουλειά, μωρέ, νά. Τί κατάλαβες ὡς τώρα μὲ τὰ μυθιστο-
ρηματα και μὲ τὴ δικηγορική; Μοὺντζωστα κ' ἔλα.

Ταξιδεύαμε μὲ πρίμο ἀεράκι μέσα στὸ σκοτάδι. Πρόσεχα καλά τὰ
σημάδια πού μ' ὄδηγοῦσαν τὸ δρόμο. Ἐνα ἀκρωτήρι, μιὰ κορυφή βου-
νοῦ, ἕνας φάρος πού γυρνοῦσε.

«Ο Μιχάλης μ' ἔδριξε ὅταν λάθευα.

Ἡ Κατινοῦλα εἶχε στριμωχτεῖ κοντά μου. Τὴν σκέπασα μὲ μιὰ
χοντρή φανέλλα. Μοῦσφιγγε τὸ ἀριστερὸ χέρι. Μὲ τὸ δεξι κρατοῦσε τὸ
δοιάκι.

— Νὰ πού εἶμαστε πάλι μαζί, μοῦ μουρμούρισε. Νόμισα πὼς θάφρευ-
γες στὴν Πόλη και πηγαίνα νὰ τρελλαθῶ.

«Ο σύντροφός μου στὴν πλῶρη ἔσκασε στὰ γέλια. Εἶχε θυμηθεῖ
πάλι μιὰν ἱστορία καινοῦρια.

Τὸν εἶχε κυνηγήσει μιὰ νύχτα ὁ ὄξαποδός, ὄρες δλόκληρες. Χρόνια
τώρα, ὅταν ὁ Μιχάλης εἶχε ταβέρνα στὴ Σμύρνη κ' εἶταν ὁ πόλεμος
μὲ τὴ Ρωσία. Κατέβαναν τότε ζεμπέκια ἀπὸ τὴν Ἄνατολή σὰν τὸν
ἄμμο τῆς θαλάσσης. Μιὰ χαρὰ εἶταν νὰ τὰ βλέπεις. Μὲ τὰ μεγάλα τους
τα φέσια, τὰ κοντάτους τὰ βρακάκια, τὰ μεταξωτά τους τὰ ζωνάρια, τὰ
ταραμπολούζικα, ἀπ' ὅπου κρέμουνταν τὰ μαχαίρια και τὰ χαντζάρια.
Ζωὴ και γλέντι πέρασα μαζί τους. Μιὰ νύχτα ὁμοῦ πού εἶχε βγεῖ μαζί
τους ἔξω ἔπαθε τὴν ἱστορία. Τὰ ζεμπέκια ἀφανίστηκαν ξαφνικά και
φανερῶθηκε ὁ ὄξαποδός. Ὁρες τὸν κυνήγησε τὸ Μιχάλη, ἀλλάζοντας
δλοένα μορφές. Τώρα γίνονταν βουβάλι, τώρα ἄλογο, ὅστερα λεοντάρι.
Μόλις μπόρεσε νὰ σωθεῖ ὁ σύντροφος μου μπαίνοντας στὸν αὐλόγυρο
μιᾶς ἐκκλησίας. Ἄλλιμονο ἂν τὸν ἔπιανε. Θὰ τὸν γυρνοῦσε ὀλη τὴ νύ-
χτα σὲ κάμπους και βουνὰ ξεσκίζοντάς του τὰ ροῦχα και δέρνοντάς τον
μ' ἕνα γαιδουροπόδαρο.

Εἶχαμε διορθῶσαι πιά τις τρύπες τοῦ σπιτιοῦ και σοθαντίσει τοὺς
χρεμισμένους τοίχους. Κλείσαμε δλότελα τὴ συγκοινωνία μὲ τὸ ἀπάνου
πάτωμα κ' ἔτσι οἱ φωνές τῶν νυχτοπουλιῶν ἀκούγονταν μακρυσμένες.

Ἐμενὰν ἀκόμα νὰ σιαχτοῦν οἱ κλειδαριές, τὰ κάγγελα τῶν παραθυριῶν.

«Ο σύντροφός μου μεταχειρίζονταν τώρα λίμες, σφυριά, ἄμῶνι.

Παρατηρούσα κάθε μέρα και ξέταζα την Κατινούλα.

Από την ημέρα εκείνη του τηλεγράφου μιὰ ἀνησυχία και μιὰ βα-
θειά ύπόνοια ζωγραφίζονταν στο πρόσωπό της. Οι τρόποι της είχαν
παράξενοι. Ἐνώ κάποτε οὔτε ἓνα βήμα ἤθελε νὰ μακρύνει ἀπὸ μένα,
ἄλλες φορές τὴν ἔχανα γιὰ πολλές ὥρες. Ἔβλεπα πὼς συχνὰ τὰ μάτια
της ἔσαν κλαμένα. Συχνὰ χαιδεύοντάς της τὰ μαλλιά τὴν εἶχα ρωτήσῃ.

— Εἶσαι ἀρρωστη;

Ἀπαντοῦσε ἀρνητικὰ κ' ἔπειτα κάθονταν κοντά μου μὲ σκεπτικὸ
τὸ παιδικὸ της μέτωπο.

— Φθινόπωρο, μοῦ εἶπε μιὰ μέρα.

— Ναί.

Ἀληθινὰ, τὰ πρωτοβρόχια εἶχαν ἀρχίσει κι ἓνας μικρὸς χεῖμαρρος
βογγούσε πίσω ἀπὸ τὸ σπίτι μας, κατεβάζοντας τὰ νερά του κατὰ μά-
κρος τῆς πλαγιᾶς. Τὰ σύννεφα γίνονταν ὀλοένα πιά μαύρα.

Ἄνοιξα τὸ καλαντάρι γιὰ νὰ βρῶ τὴν ἡμερομηνία ποῦ εἶχαμε. Κα-
τάλαβα πὼς εἶχαμε ἀρχὲς τοῦ Ὀχτώβρη. Τὸ κρύο ἔτσουζε κι ὁ Μπάρ-
μπα Λαμπρινὸς ἀνοίγοντας τὴν κασσέλα ἔβγαλε γιὰ τὴν Κατινούλα ἓνα
χαλασμένο ζευγάρι παπούτσια κ' ἓνα φθαρμένο πανωφόρι, κληρονο-
μία τῆς μάνας της.

Ἔτσι τώρα ἡ μικρὴ εἶχε μιὰ παράξενη ὁμορφιά διὰν περπατοῦσε
μὲ τὸ μακρὸ παλτό της, χώνοντας τὰ χέρια της στὶς μεγάλες του τσέπες.

Τὸ κυνήγι τῶν ὀρυκτιῶν εἶχε σκεδὸν πιά τελειώσει. Δὲ σύφερε νὰ
κατέβουμε πιά γιὰ πούληση στὴν Πόλη.

Πῆρα δύο ἀκόμα τηλεγραφήματα νὰ κατέδω. Οἱ δουλιές μου στο
γραφεῖο πήγαιναν νὰ χαντακωθοῦν. Εἶχαμε ἀργήσει περισσότερὰ ἀπὸ ἑξι
λογαριάζαμε . . .

— Πλουτιέρες, πλουτιέρες, εἶπε ἓνα πρωτὸ ὁ συντροφός μου, δείχνον
τάς μου στὰ δψη σημάδια πουλιῶν ποῦ κατέβαιναν. Χειμῶνιασε.

Ἀθέλητα γύρισα πρὸς τὴν Κατινούλα. Τὴν εἶδα νὰ κίτρινίζει και
νὰ κλείει τὰ μάτια. Κλονίστηκε μιὰ στιγμή. Ὑστερὰ ἔφυγε ἔξω.

Τώρα τις νύχτες τὸ λάλημα τῶν κουδουνιῶν τοῦ κοπαδιοῦ ἄρχισε
νὰ ξανακούγεται, πλησίαζε ὀλοένα κοντότερα. Τὰ ἀνοιχτόπανα κατκία
πλήθαιναν πηγαίνοντας νὰ φορτώσουν ἀπὸ τις ἀλυκὲς τοῦ ἀκρωτηριοῦ.

Ὁ Μιχάλης εἶπε πὼς θὰ φεύγαμε σὲ μιὰ βδομάδα. Ἀρχίσαμε νὰ
ἐτοιμάζουμε πάλι τις κάσες.

Τώρα ἡ Κατινούλα δὲν ἔλειπε πιά ἀπὸ κοντά μου. Ἡ ἀνησυχία μου
κορυφόνονταν γι' αὐτή. Τὸ ρόδινο χρῶμα εἶχε φύγει ἀπὸ τὰ μάγουλα

της κ' ένας μαυρος κύκλος σκίαζε κάτω από τὰ μάτια της. "Ένα βράδι έρχόντας κοντά μου φάνηκε πώς κάτι ήθελε νὰ μου πει.

— Τὰ πράματα έτοιμάστηκαν, μου είπε.

— Ναι.

— Πάρε με μαζί σου στην Πόλη.

Τήν κοίταξα καλά καλά στα μάτια.

— Στην Πόλη ;

— Ναι, είμαι τόσο καλά μαζί σου.

Τής έπιασα τὸ χέρι.

— Κατινούλα ήσούχασε, συλλογίσου.

— Πώς θὰ ζήσω χωρίς σεένα. Πάντα τὸ πρόσωπό σου είναι στὸ νοῦ μου, τὴ νύχτα σὲ βλέπω στ' ὄνειρο μου.

Στάθηκε μία στιγμή.

— Κάτι νοιώθω γιὰ σεένα πὸν δὲν τὸνοιωσα ποτέ. Μία τρελλή ἀγάπη, κάτι πὸν δὲν μπορῶ νὰ τὸ πῶ, μίᾶ ἀγάπη, μίᾶ ἀγάπη.

"Ήμουν ἄνω κάτω. Ἡ ἀνησυχία μου είχε γίνει ένας δυνατὸς φόδος.

Τής έπιασα τὸ κεφάλι και γύρισα τὰ μάτια της ἀπάνω μου.

— 'Εσὺ ἀγαπᾶς ἐμένα, ἐσὺ ένα δεκαπεντάρικο κορίτσι. Δὲ βλέπεις τὰ μαλλιά μου ;

"Αρχισε νὰ κλαίει. Τήν πῆρα στην ἀγκαλιά μου και τὴ φίλησα πολλές φορές. Προσπάθησα νὰ τής μιλήσω γιὰ ἄλλα πράματα.

— "Αν φύγεις θὰ πεθάνω, μου είπε μέσα σ' ἀναφυλλήτά.

"Αρχισα νὰ τρέμω σύγκορμος.

Μετά πολλή ὥρα μίᾶ ιδέα με ήσούχασε. Είταν λόγια παιδιοῦ, πὸν δὲν είχαν κανένα βάρος . . .

Είμασταν έτοιμοι γιὰ νὰ φύγουμε τήν ἄλλη μέρα τὸ πρωτ. "Όλο τὸ ἀπόβραδο ἡ Κατινούλα έμεινε σιωπηλή κοντά μου. Τὸ ἄλλο πρωτ στάθηκε ἀδύνατο νὰ τήν εἶρω. Γύρισα τήν ἀκρογιαλιά, τίς κουφάλες τοῦ λόφου. Τίποτα. Τὸ καίχι είταν έτοιμο κι ὁ σύντροφός μου βιάζονταν. Ξεφώνησε καλώντας με.

"Εσφιξα τήν ψυχὴ κι ἀποφάσισα νὰ φύγω χωρίς νὰ χαιρετήσω τήν Κατινούλα, χωρίς νὰ τής δώσω ένα φιλι ἔπου νὰ κλείσω ὅλη τὴ θλίψη τοῦ χωρισμοῦ.

"Ὁ ἀέρας φυσούσε δυνατὰ και ξεκινήσαμε κόφτοντας ἀργὰ τὰ ταραγμένα νερά. Προχωρήσαμε.

"Αξαφνα ένας κρότος κορμιοῦ, πὸν έπεφτε ἀπὸ ψηλά στη θάλασσα, μ' έκαμε νὰ καρδιοχτυπήσω.

"Ἡ Κατινούλα ξαναφάνηκε στην ἐπιφάνεια κολυμπώντας με δύναμη

πρός τὸ καίκι. Φώναζε δυνατὰ τ' ἄνομά μου παρακαλώντας νὰ τὴν πάρω. Εἶδα τὸ σύντροφό μου φοβερὰ θυμωμένο. Μὲ κοίταξε ἄγρια κι ἔρπαξε τὸ κουπί νὰ μοῦ σπάσει τὸ κεφάλι. Ἐσποῦσε ἀπότομα κάτι ποὺ φαίνονταν πὼς ἔβραζε μέσα του ἀπὸ καιρὸ.

— Ἄτιμε, μούγγρισε, πήρες τὸ παιδί στὸ λαϊμό σου. Σὲ εἶδα τι ἔκανες ἔλο τὸ καλοκαίρι.

Τραβήξαμε μισολιγοθύμιατη τὴν Κατινοῦλα ἀπὸ τὰ νερά. Ἐπειτα στρέψαμε πίσω τὴν πλώρη. Ἀποθέσαμε ἀναίσθητο σκεδὸν τὸ κορίτσι στὸ κρεβάτι του. Φαίνονταν ἄρρωστη καὶ παραμιλοῦσε.

— Πᾶμε, εἶπε ὁ Μιχάλης ὑστερα ἀπὸ ὧρα.

— Ὅχι θὰ μείνω.

— Πᾶμε, ξαναεἶπε. Ὑστερα μ' ἔρπαξε μὲ μιὰ φοβερὴ δύναμη ἀπὸ τὸ λαϊμό καὶ μὲ τράδηξε χωρὶς νὰ θέλω στὸ καίκι.

Πέρασαν μῆνες χωρὶς νὰ μάθω τίποτα γιὰ τὴν Κατινοῦλα, δταν ἀξαφνα ἕνα πρωτὶ εἶδα τὸν Μπάρμπα-Λαμπρινὸ νὰ μπαίνει στὸ γραφεῖό μου. Ἔταν κατακίτρινος κι ἔδυνατισμένος.

— Ἄν θέλετε νᾶρθετε ὡς ἔξω, μοῦ εἶπε. Ἡ Κατινοῦλα εἶναι ἄρρωστη βαρειά κι ἔλο σᾶς ζητάει.

Πετάχτηκα ἀπάνω.

— Πολὸ βαρειά εἶπες;

— Ναι πολὺ.

Ἐτοιμάστηκα ἀμέσως. Στὸ δρόμο, περνώντας ἀπὸ τὸ καφενεῖο φωνάξαμε μαζὶ καὶ τὸ Μιχάλη.

Πήραμε ὡς τὸν πῖο κοντινὸ σταθμὸ τὸ σιδηρόδρομο. Κατόπι μισή ὧρα μὲ τὴ βάρκα.

Ἔταν Φλεβάρης καὶ χιόνιζε δυνατὰ. Ὅταν φτάσαμε ἔξαπιασμένοι, ἡ Κατινοῦλα δὲ ζούσε πιά. Ὁ δραγάτης μόνου τοῦ σιμοτινοῦ κήπου, εἶταν ἐκεῖ καὶ τὴν φύλαγε ὡς τὸ γυρισμὸ τοῦ πατέρα της.

Γονάτισα μπροστὰ στὸ στενὸ νεκρικὸ στρώμα, κάτω ἀπὸ τὸ κούφωμα τῆς σκάλας.

Ἔταν ἀδύνατο νὰ γνωρίσεις στὸ λιγνὸ καὶ σκελετωμένο κορμί τὴν παλιὰ ζωηρὴ Κατινοῦλα.

Ὁ Μιχάλης ἔκοψε ξύλα γιὰ τὸ φέρετρο καὶ γιὰ τὸ σταυρό. Ὁ δραγάτης πήγε νὰ εἰδοποιήσει τὸν παπὰ γιὰ τὴν ταφή τὴν ἄλλη μέρα.

Ὅταν ἐτοιμάστηκε τὸ νεκροκρέββατο πήρα τὴν πεθαμένη στὴν ἀγκαλιά μου καὶ τὴν ἀπόθεσα μέσα, σκεπάζοντάς τὴν μὲ τὸ παλιὸ μάλ-

λινο πανωφόρι όπου φορούσε το φθινόπωρο χώνοντας μέσα στις τσέπες του τα χέρια.

Πόσο εΐταν όλα άλλαγμένα από τη νύχτα εκείνη που είχε κοιμηθεί στα γόνατά μου και την είχα αποθέσει στο μικρό της κρεβάτι κάτω από το κούφωμα της σκάλας!

Ήμεινα δλη τη νύχτα άγρυπνος.

Τò κλάμα τών νυχτοπουλιών έρχονταν θρηνηρό από τò άπάνω πάτωμα.

Ή θάλασσα κι ο άνεμος βογγούσαν...

Τήνε θάψαμε σκάφτοντας τò χιόνι κι άνοιγοντας ένα λάκκο βαθύ μέσα στο όγρό χώμα. Έκει πλάι στο μνήμα της μάνας της.

Κατόπι έγραφα άπάνω στον άσπρο στυρό Ένα λυπητερό τετράστιχο.

Εΐταν οι στερνοί στίχοι που έγραφα.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ κ. Ι. ΓΡΥΠΑΡΗ

(Με την άδεια του ποιητή κ. Ι. Γρυπάρη δημοσιεύεται τò ακόλουθο γράμμα του, που έστειλε στην κυρία Αιμιλία, Στεφ. Δάφνη για τò καινούριο της ποιητικό βιβλίο).

Άξιότιμη Κυρία,

Θερμότατα Σας εύχαριστώ για τὰ «Χρυσά Κύπελλά» Σας, και για την άμβροσία που μ' αυτά μās κερνάτε.

Ποιήματα σαν τόν «Καλό Σπορέα» και τόσα άλλα είναι, κατά την ταπεινή κρίση μου, από τὰ ωραιότερα που έχει να επιδείξει η σύγχρονη μας Νεοελληνική ποίηση.

21—XI—23.

Με πολλή τιμή

Ι. ΓΡΥΠΑΡΗΣ